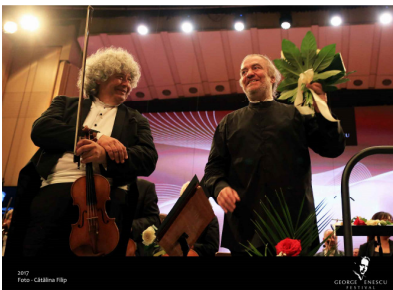

Festivalul George Enescu (III). Filarmonici de înaltă clasă

(Costin Popa – 18 septembrie 2017)

După prima săptămână, perioada 9 – 15 septembrie a continuat să reunească un buchet impresionant de orchestre simfonice de mare renume, sub baghete celebre și cu concursul unor interpreți reputați.

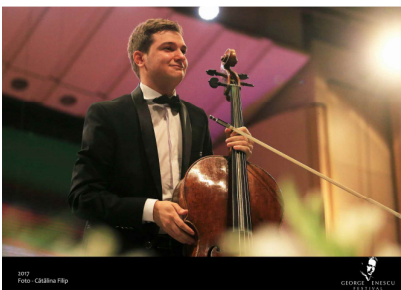
Filarmonica din München, cu concertmaestru de origine română

Lorenz Năsturică,
Valeri Gergiev
(foto Cătălina Filip)

Lorenz Năsturică-Herschcowici deține importanta și mult râvnită funcție din anul 1992, „întronizat” fiind de însuși Sergiu Celibidache, pe atunci director muzical al mării orchestre. Acum, la București, valoarea a fost demonstrată prin sunetul pur din solo-urile Suitei simfonice „Scheherazade”, op.35 de Rimski-Korsakov, piesă care a încheiat cel de-al doilea concert al filarmoniștilor, sub bagheta lui Valeri Gergiev, o versiune de intensă coloristică. Nu numai vioara, ci și cornul a avut intervenții solo de ireproșabilă curățenie.

Seara se deschisese cu lectura plină de bărbăție a primei simfonii enesciene (Mi bemol major, op.13), căreia dirijorul, foarte implicat, i-a conferit energia acumulată launtric, expandată în sunuri solemne, copleșitoare („Assez vif et rythmé”), rezervând părții secunde („Lent”) desene lungi, pline de substanță în expunerea narațiunii cvasi-tristanești. Alternanța de planuri minuțios construite au culminat în mișcarea finală („Vif et vigoureux”) cu sonorități fabuloase. „Eroica enesciană!”

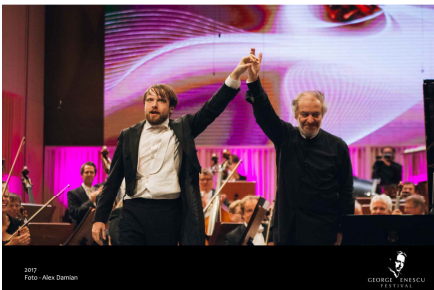

Andrei Ioniță
(foto Cătălina Filip)

Tânărul Andrei Ioniță, senzaționalul câștigător al marelui Concurs Internațional „Ceaikovski”, ediția 2015, a fost solistul care a dăruit Concertului nr.1 pentru violoncel și orchestră în la minor, op.33 de Saint-Saëns îmbrățișarea romantică, caldă și generoasă, inflexiuni și arcuiri visătoare, ce au translatat muzica în sfere astrale.

La acest concert din 10 septembrie, am descoperit un alt Gergiev față de ziua dinainte, la programul Rahmaninov-Bruckner. Îndeosebi în Simfonia a IV-a în Mi bemol major „Romantica” de Bruckner, gestică dirijorului părise mai curând schematică, rezumată la tactare sumară, cel puțin în primele trei mișcări, rămânând ca numai ultima parte să beneficieze de desfășurările largi ale brațelor, cu rezultante grandioase. Nu înseamnă că direcționările lui Gergiev nu au produs efecte potrivite în redarea discursului brucknerian, printre care mister și maiestruozitate în partea a doua, contraste șocante în cea de-a treia.

Deschiderea serii revenise Concertului nr. 2 pentru pian și orchestră în do minor, op.18 de Rahmaninov, în care după primele acorduri ale instrumentului solist, partidele de coarde ale filarmoniștilor münchenezi au învăluit sala în desfășurări omogene monumentale, pline de măreție, ca și în ultima mișcare, unde au adăugat sonori moderate, topite în discursul pianului.

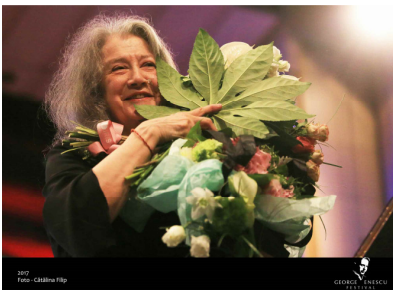

Daniil Trifonov,
Valeri Gergiev
(foto Alex Damian)

Solistul Daniil Trifonov, exponent al unei tehnici ce frizează perfecțiunea, a fost comunicatorul de fior romantic, îndeosebi în partea a doua, „Adagio sostenuto”, visător și poetic. În celelalte secțiuni au existat momente în care forța instrumentului solist a fost depășită de cea a orchestrei. Valeri Gergiev a dirijat economic, probând siguranță și cunoaștere adâncită a opusului.

Cu gândul la Celibidache, ascultând Royal Philharmonic Orchestra

Urmând bunul obicei instituit de câteva ediții, acela al prezenței marilor orchestre în două programe diferite, bucuria a venit la al doilea concert al Filarmonicii Regale londoneze prin includerea pe afiș a Rapsodiei enesciene în La major, op.11 nr.1, sub bagheta lui Charles Dutoit. O talmăcire de valoare în care calitatea instrumentală a primat, dar nu numai. Experimentatul dirijor a tratat cu eleganță opusul, a înțeles tempourile specifice. Poate doar secțiunea finală, melodia cu inflexiuni orientale, notată „Allègrement” în partitură a fost prea alertă, prefigurând prea devreme încheierea „Très vif”. Gândul a zburat către deja legendara viziune a lui Sergiu Celibidache la pupitrul orchestrei Filarmonicii „George Enescu”, subtilă lectură de aleasă spiritualitate.

Martha Argerich
(foto Cătălina Filip)

Concertul pentru pian în Sol major de Ravel a găsit în renumita Martha Argerich interpreta ideală, rafinată și generatoare de peak-uri de forță în prima parte („Allegramente”), elegiacă și cu triluri străvezii (mișcarea secundă, „Adagio assai”), virtuoză, cu broderii transparente în finalul „Presto”. Îngemănarea pianisticii Marthei Argerich cu stilistica raveliană imprimată de Dutoit s-a arătat încântătoare.

Pentru partea a doua a concertului, programul a continuat implicarea în teritoriul impresionist, prin citirea plină de imagistică variată a celor Trei schițe simfonice „Marea” de Debussy, de la arcul pornit din liniște și adus din nou la calmul valurilor, depășind involburările trecătoare, până la confruntarea spectaculară între titani, vântul și marea.

Celebrul „Bolero” de Ravel, nimic mai potrivit pentru evidențierea calității instrumentale prin solo-uri, a fost construit admirabil de Dutoit, în crescendo exemplar către forța victorioasă din finalul în „tutti”.

Cu o seară înainte, sub aceeași baghetă, scurta „Pavană pentru o infanță defunctă” de Ravel deschisese programul în sonorități domoale de imn funebru.

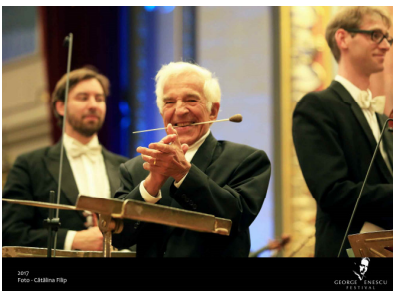
Frank Peter Zimmermann,
Charles Dutoit
(foto Andrei Gândac)

A urmat, cu un Dutoit academic, reținut, Concertul pentru vioară și orchestră în Re major, op.61 de Beethoven, interpretat de Frank Peter Zimmermann, un artist cu sunet sublim, delicat și capabil de a restitui inflexiuni sfâșietoare (Allegro ma non troppo), cu violonistică aerată până la înălțimi stratosferice („Larghetto”) și țesături imponderabile de finețea pânzei de păianjen („Rondo – Allegro”). Tehnica virtuoză a dominat cadențele. N-am înțeles de ce Zimmermann și-a început demersul solistic încă de la începutul primei părți, în compania orchestrei, fără să aștepte intervenția de debut notată în partitură de la măsura 89.

Baletul în patru scene „Petrușka” de Stravinski a adus burlescul pictural în încheierea afișului primei serii, într-o redare dinamică a varietății de teme, bine configurată și ținută în mână de Dutoit. O remarcă specială merge către solo-ul de trompetă, fără reproș de claritate și corectitudine.

Philharmonia Orchestra din Londra,...

... fondată în 1945 de Walter Legge, legendarul director al Casei de discuri EMI, soțul mării soprane Elisabeth Schwarzkopf, este cea mai veche formație prezentă în festival. La Ateneul Român, sub bagheta lui Vladimir Ashkenazy, a oferit în prima după-amiază un program ce a cuprins Concertul nr. 1 pentru vioară și orchestră în Re major, op.19 de Prokofiev (solist Michael Barenboim, artist cu solidă personalitate, tehnician suveran și posesor al unei aprofundate culturi stilistice) și Simfonia a X-a în mi minor, op.93 de Șostakovici.

Vladimir Ashkenazy
(Foto Cătălina Filip)

Vladimir Ashkenazy este șeful de orchestră cu gestualitate moderată, fără agitație excesivă, dar cu indicații precise, punctuale, rezultând în răspunsuri eficiente din partea ansamblului. Știe să selecteze planurile și să dimensioneze efectele sonore ale unui monument, precum simfonia. Partida de coarde s-a făcut remarcată în orice „tutti”, o concepție de aleasă factură, ce definește formațiile de clasă. Individualități notabile precum flautul (partea primă, „Moderato”), cornii (mișcarea a treia, „Allegretto – Largo – Più mosso”), trompetele cu intervenții ca niște lame (strivitorul final „Andante – Allegro – L'istesso tempo”) au completat imaginea renumitei orchestre. Dar nu numai. Omogenitatea a fost peste tot.

În ziua următoare, filarmoniștii i-au oferit bagheta maestrului Cristian Mandeal, pentru un program Enescu (Suita nr. 2 în Do major, op.20) – Rahmaninov (Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră în do minor, op.18, solist Boris Berezovsky) – Sibelius (Simfonia a II-a în Re major, op.43).

Între secvențele dansante și cele de forță, citirea suitei enesciene a venit cu tempo-uri potrivite și un final falnic.

Cristian Mandeal
(Foto Virgil Oprina)

Pentru opusul de Rahmaninov, spre a asigura optimul relaționării de sunet dintre pian și orchestră în ambientul Ateneului Român, instrumentul solist a fost amplasat central, cu coada spre public și fără capac. Berezovsky a început lectura cu gravitate, forță reținută, transformată imediat în sonorități teribile, de infocată tensiune dramatică. Avalanșele se îmbinau echilibrat cu puterile emanate de „tutti” orchestral, dominând eterul. O abordare mai obiectivizată a rezervat pianistul mișcării secunde („Adagio sostenuto”), în care freământul romantic trebuia imaginat, căutat printre clape cu susținerea coardelor ce pluteau.

Secțiunea finală a venit cu acorduri scânteietoare, cu accente violente, reproducând încordarea primei părți. Cristian Mandeal a indus atmosfera cu pricepere și energie degajată fără rețineri. La rândul său, Berezovsky și-a descătușat constrângerile, care un final copleșitor, prefigurat de respirația largă a frazelor orchestrale.

Între un mare simfonist ca Sibelius și un tălmăcitor profund dedicat romantismului precum Mandeal, simbioza nu putea fi decât ideală. Cu instrumentul de înaltă clasă Philharmonia Orchestra, lectura inspiratoare și însuflețitoare a dirijorului a adus în prime planuri, alternativ, „cordarii” și alăturările. Finalul, impunător construit, a venit într-o dimensiune de excepție.

Celebrul teatru Scala din Milano a fost prezent prin Filarmonica sa,...

... o structură destinată concertelor simfonice, fondată în 1982 prin inițiativa lui Claudio Abbado. La București, a sosit sub bagheta lui Riccardo Chailly, actualul director muzical al teatrului.

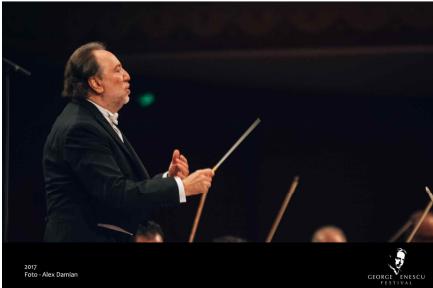

David Garrett,
Riccardo Chailly
(foto Andrei Gândac)

Primele note ale orchestrei au reprezentat și întâlnirea cu un sunet legendar, specific, statuat la Scala de însuși Arturo Toscanini. O sonoritate prezervată peste timp, continuu, de cei supranumiți „I professori d'orchestra del Teatro alla Scala”. Căldură, rotunjime, catifea, generozitate, unitate perfectă. Un sunet recunoscutibil de la distanțe astronomice.

Cu asemenea atu-uri, evidențiate cu prisosință în cele două seri, l-a avut mai întâi ca solist pe David Garrett, în Concertul pentru vioară și orchestră în Re major, op.35 de Ceaikovski, un artist la care nu acuratețea este țelul principal, ci creionarea cu discreție a atmosferei romantice care, iată, în finalul părții prime („Allegro moderato – Moderato assai”) s-a dizolvat în masa orchestrală. Culori duioase au primit desenele melodice din mișcarea secundă („Canzonetta. Andante”), în timp ce filigranul virtuosistic a impresionat în ultima secțiune, „Finale. Allegro vivacissimo”.

A urmat Simfonia a XII-a în re minor, op.112 „Anul 1917” de Șostakovici, lucrare programatică desfășurată fără întreruperi între cele patru părți, în care Chailly a dus ansamblul către o mare varietate de expresii, de la clocot extraordinar și tumult la apoteoză. Dirijorul a conceput, a construit în stil epopeic, cu pornire de la grandoarea scriiturii, în care paginile liniștite sunt mai degrabă sumbre. (Deraierea unor corni neatenți a suprins, o dată, de două ori...)

Riccardo Chailly
(foto Alex Damian)

Al doilea concert de la Sala Palatului l-a avut ca solist pe cunoscutul Julian Rachlin în Concertul pentru violă și orchestră Sz. 120/BB128 de Bartók, dar deschiderea serii a revenit Rapsodiei nr.2 în Re major, op.11 de George Enescu în care Chailly a dezvoltat gradual evoluția discursului melodic, cu tempo întrucâtva lent, dar cu explicitări clare și cu un bine cumpănit solo de violă.

Cu remarcabile puteri descriptive, filarmoniștii Scalei din Milano, aflați sub bagheta lui Riccardo Chailly, au dăruit publicului poemele simfonice „Fântânile Romei” și „Pini din Roma” de Ottorino Respighi.